

AVSKRIFT

10.9.2010 / Oddmund

Sak om utsetjing av skattebetaling for ni bønder i Jostedalen 1743

Kjelder:

1-6: RA, Rentekammeret, 2. Nordafj. ktr/Bergen distr. Journalsaker pk 191 jnr 1644/1743.

7: RA, Rentekammeret, 2. Nordafj./Bergen distr.ktr. Kopibok 123 (K) s. 355-356, 7/9 1743.

Innhald

1 Brev frå Jonas Lym til Rentekammeret, 26.2.1743	1
2 Oversyn over skatte- og landskyld-restansar, utdat. [avskrift vantar]	2
3 Supplik frå ni bønder i Jostedalen, 28.12.1742	3
4 Tingsvitne frå tinget for Jostedal skipreide, 7.11.1742	5
5 Brev frå Ananias Harberg til Jonas Lym, 19.2.1743	6
6 Rentekammerets påteikning i saka, utdat.....	7
7 Brev frå Rentekammeret til stiftsamtmann Møinichen, 7.9.1743	7

[blad 1]

1 Brev frå Jonas Lym til Rentekammeret, 26.2.1743

[Påskrift nedst:]

B. C. Journ. A, N° 1644. Jndkommed d 21 Martij 1743

besvaret til Stiftamtmand Møinichen d 7 septbr 1743

Deris Excellence, Høy-Welbaarne, Høyædle og Welbaarne, Høyædle-Welædle og Velbyrdige Herrer!

Af dend mig til Befordring fremsendte og herhos indsluttede allerunderdanigste Supplique, med hoshæftede Tingsvidne fra Eendel fattige og meget nødlidende Jordbrugende Mænd af Jøstedahls Skibbrede udi Indre Sogns Fogderie, saavelsom og af fogden sammesteds Annanias Christopher Harbergs Skrifvelse af 19de hujus (hvoraf herved følger Copie) angaaende bemelte Bønders Ussle og elendige Tilstand, vilde Deris Excellence og Høystærede Herrer naadig og gunstig behage at erfare den ubodelige Skade disse fattige Supplicantere, af den navnkundige Jisbree og Jisfield, der aarligen meere og meere tiltager og udspreeder sig, er blevne tilføyet, saavel paa deris Gaarder i sig selv, som og paa Korn-Avlingen, hvilken formedelst den strenge Kulde og Vind samme Jisbree medfører, i det

at Korn Væxten bortfryser, bliver dennem ganske u-tienlig til nødtørfdig føde;

Desaarsage er deris Elendighed bleven saa kummerlig, at de fleste, til Livets Ophold, maae, i stæden for Korn, bruge og benytte sig af Træernes Bark, og af Telle Rødder, som de opgrave af Jorden! J henseende til saadan deris store Trang og Nød, vil jeg udbede, at deris allerunderdanigste Ansøgning, maatte være deris Excellence og Høystærede Herrers til en hielpsom Forestillelse, og derpaa forventende allernaadigste Bønhørelse, paa beste maader recommanderet. Jeg forbliver med største Respect og Consideration,

Deris Excellence Høy-Welbaarne Høyædle og Welbaarne Høyædle-Welædle og Welbyrdige Herrers underdanige og tiennistskyldige Tienner

J. Lym

Bergen, d: 26de februarij 1743

2 Oversyn over skatte- og landskyld-restansar, utdat. [avskrift vantar]

Bereigning

Over de Skatter som for nærværende Tiid af effterskrevne udi Indre Sogns Foderie og Jøstedalens Skibrede værende gaarder betales nemlig:

1) Gaarden Grov N° 20 skyldner udi Skatteskyld 1 løb 1 pd 12 mark Smør og udi Landskyld 1 løb Smør 1 hud

Der af

Lejlænding Skat, ..

Proviant Skat...

Munderings Penge...

Odel-Skat...

Rostieneste...

Leeding

Gienger(?) og Veed-Penge(?)...

2) Gaarden Snetun N° 21...

3) Gaarden Cronen N° 22...

4) Gaarden Hellegaard N° 23...

5) Gaarden Hougen N° 24...

6) Gaarden Nedre Faabeg N° 15...

7) Gaarden Øvre Faaberg N° 16...

8) Gaarden Lien N° 12...

9) Gaarden Mielvær N° 17...

Tilsammen 53 rdl 75 1/12 Sk(?)

3 Supplikk frå ni bønder i Jostedalen, 28.12.1742

[Påskrift øvst til venstre som gjeld stempelverdien på papiret.]

Stormægtigste Allernaadigste Arve Konge og Herre!

For Deris Kongelige Majestæts Naade Throne udj allerdybeste underdanighed ere vi underteignede fattige Skatte-bønder og Almue Mænd af Bergenhuus Amt, Indre Sogns Fogderie og Jøstedals Præstegield allerunderdanigst høyligst nødsaget denne vores allerunderdanigste forrestillelse om vores store nød at lade fremkomme.

Formedelst den vidtbegrebne Jøstedals Jisbreede eller Jisfield, som sig i dette Jøstedals Præstegield befinder, haver nu i een tid lang oven fra fieldene og ned i dahlene sig nærmet, nedtrengt eller tilvoxet, at i mangen Aar, særdelis udj de sidstforløben 6 Aars tid formedelst den sterke vind og kulde, som af fornefnte Jisfield foraarsages, paa de fleeste Jorder i Jøstedals Præstegield, som ikkun bestaar af 25 Skatlagde Jorder og

[blad 7]

ligger til fields 2 1/2 , 3, til 4de Miil fra Søen ingen Korn aufling er falden enten til føde end sige til Sæde-Korn, thi det som er opvoxet, er deels ikke kommen mad; og deels naar der udj er kommen marv til halv moed Korn har mand strax maat det opskiere, formedelst Jisbreens Kulde, hvor af det deels halfdeelen og deels alt nogle aar er vorden bortfrøsen, alligevel har mand dette misvext Korn, ligesom avner, med halm om vinteren sammen malet, til føde, og Sommeren med bark af furrekougen flekket, til meel formalet, iblant lidet Korn Meel til hielp formenget, os med børn og tienere maat ernære; Sæde Korn har vi aarlig kjøbt og borget, saa at vi nu ere fast udmatted, udhungrede og Ruinerede, som af det jnden thinge tagne og herhos følgende tingsvidne allernaadigst maatte erfares.

Allernaadigste Konge!

J denne Vores høystbeklagelige tilstand og drøvelse efter Guds behagelige villie, for vore, mueligens himmelraabende, synders skyld, sukke vi af jnderste hierte til Gud, at vore Siele ej maatte forsmegte og til vores allernaadigste Konge udj allerdybeste underdanighed søge om et Middel til vore syndige legemers nødtørstige ophold. Vi have til den største deel af dette Jøstedals Præstegields Almue ikke vaaret god for at udreede dette Aars skatter, og de fleeste med mange Aars Landskyld og Rettighed til Jordejeren indesidde, og formedelst vores udarmede tilstand befrøgtes for mange Jorder i dette Jøstedals Præstegield vil blive

[blad 8]

til for-aaret usaaede, fordi de fleeste af os have intet at kjøbe Saae-Korn for hos vore Naboer ved Søe kanterne, ej eller ere vi betroede.

Derfore til nogen trøst og hielp i vores jtzige høystbeklagelige tilstand fordriste vi os (i allerunderdanigste tilliid at Deris Kongelige Majestæt allernaadigst baade forlader os denne vores høystnødtvungne dristighed og af lands-faderlig omsorrig ved et Middel trøster og hielper os i vores høye og store nød) allerunderdanigst at indflye til Deris Kongelige Mayestet, om det allernaadigst

maatte behage den Naadige Gud at bevæge Deris Kongelige Majestæts høyst Christmilde Lands faderlige hierte med nogle aars skatte frihed os allernaadigst at benaade, hvorved vi med Guds jnderlige paakaldelse, igien kunde haabe at komme os noget paa foede, forblive ved vore Jorders dørkning som tilforn og i taalmodighed overlade Guds Naadigste forsiun Jordernes frugtbarheds velsignelse til vores føde og ophold, At vi, som nu sukke og offte have saaet med graad, maae igien leve den tid at høste med glæde, give Gud dagligen ære og lov med hiertjnderlig taksigelse for hans barmhiertigheds, Naades og velsignelses fornyelse, jhukomme vores allernaadigste konge og det høy kongelig Arve huus i vore bønner og forbønner til alle aandelige med timelige høystsaliggjørende Naadegavers u-afladelige tilveststens overflødige tilønskning.

[blad 9]

Forblivende udj allerdybeste underdanighed

Stormægtigste Allernaadigste Arve Konge og Herre Deres Kongelige Majestæts allerunderdanigste troe Arve-Undersaatter og fattige ringe Skatte bønder

Ola Knudtsen Grovs boemerke
Rasmus Jensen Cronens Signet
Knudt Eriksen Hougens Signet
Peder Andersen Faabergs boemerke
Ole Ottesen Mielværs boemerke
Tøger Ottesen Snetuns Signet
Poul Andersen Hellegaards Signet
Lars Ottesen Faabergs boemerke
Anders Olsen Liens boemerke

Efter Supplicanternes indstendige begier i pennen forfatted og skrevet af Deris Kongelige Majestæts allerunderdanigste Sorenskriver udj Indre Sogn

G. B. Jersin

Talle i Indre Sogn d: 28de December A^o 1742.

[blad 10]

4 Tingsvitne frå tinget for Jostedal skipreide, 7.11.1742

[Påskrift øvst til venstre som gjeld stempelverdien på papiret.]

Henhører til det vedheftede tingsvidne Jøstedals Skibbredes Almue vedkommende.

Testerer G. B. Jersin

[+ ei påskrift i margen gjort i Rentekammeret]

[blad 11]

Georg Burchardt Jersin

Kongelig Majestets Sorenskriver Over Indre Sogn

med Poul Boelstad, Ole Dregnie, Niels Bringe, Jens Herreij, Pul Lowen, Niels Øfrebøe, Ole Drefdal, og Claus Bruem, Eedsorne Laugrettesmænd for Lysters og Jøstedals Skibbreders Almue

Gjøre vitterligt: At Anno Christi 1742 d: 5te, 6te og 7de Nowembris er holden almindelig Høst- Skatte- og Sageting for Lysters og Jøstedals Skibbreders Almue paa Dalsøren i Hr Dominici Lemvigs jboende Huus, hvor Retten i Kongelig Mayestets Fogets ædle Annanias Christopher Harbergs nærværelse betientes med ovenanfør laugrettesmænd.

[blad 12]

Da for Retten fremstillede sig Bøygde lensmanden for Jøstedals Skibbrede Tøger Ottesen Snetun, og paa Almuens veigne af Jøstedalen forrestillede, at nu i nogle Aar, formedelst den store Jøstedals Jisbred sig i Dahlen hafde nærmet var paa de gaarder i Cron-dalen kaldet, Nemblig Grov, Snetun, Cronen, Hellegaard og Hougen, samt i Mielværs dalen kaldet, gaardene Faaberg, Lien og Mielvær, af Jisbredens Kulde, Kornet Aar efter andet bortfrøset, at dessen Opsiddere ikke i Aar og nogle Aar her tilforn have haft deris føde af deris Jorders afl, end sige samme til Sæd-Korn kundet nytte, hvilcket og den nærværende Jøstedals Skibbredes Almue Mænd sandede; Dette begiærede Comparenten Tøger Snetun til et tingsvidnes erholdelse paa Almuens veigne

[blad 13]

protocolleret og under Rettens forseigling beskreven givet, som ej benægtes kunde.

At saaledis for Retetn paasseret og protocolleret er, bekræfftes med vore Signeters undertrykkelse af tingstædet Dalsøren d: 7de Novembris Anno 1742

G. B. Jersin

[9 segl]

[Påskrift som gjeld stempelverdien på papiret.]

5 Brev frå Ananias Harberg til Jonas Lym, 19.2.1743

Copie af Fogden A. C. Harbergs Skrivelse af dato 19de Februarij 1743, til EtatzRaad Lym,

Den Navnkundige og vidtbegrebne Jisbreede eller Jisfield, som nu i en tidlang, har fløttet sig oven fra fieldene, og ned i Jøstedahlen (hvorved icke allene eendeel Jorder er aldeles borttaget, men end og, en skreckelig Kulde og Vind tilvoxet) har nødtvunget den fattige Almue i bemelte Jøstedahl ey allene paa nestleden Høste Ting holdet for Lyster og Jøstedahls Skibbreders Almue, den 5, 6, og 7 Novembris sidstleden, inden Retten veedmodeligst at demonstrere den usle og beklagelige Tilstand, som dem er paakommet, ved det at deris Korn Avling Aar effter andet, formedelst Kulde og Vind, ved ovenmeldte skadelige Jisbredes tiltagelse og udspredelse, er saa aldeles bortfrøsset, at samme har for dem været af liden eller ingen Nøtte til nødtørfchtig føde, og desangelangende et Tingsvidne under Rettens forseigling beskreven erholdet; Men end og under 28de Decembris sidstafvig, Ved Stædets Sorenskriver, angaaende det samme, ladet forfatte Een af dem selv, tillige underskrevet Memorial til Deres Kongelige Mayestet med allerunderdanigst forestillelse, om deres store nød og trang, og underdanigst Ansøgning om nogle Aars Skatte frihed, til nogenledes Hielp, i denne deris store Elendighed; hvilke 2de Documenter, nemlig saavel Tingsvidnet som deres Memorial, her indsluttet Velbaarne Herre allerydmygst insinueres.

Skiønt nu at bemelte Tingsvidne, icke saa omstendelig og oplyselig forklarer deris Nød og Elendighed, som den i sig Selv er, eller saa

[blad 15]

udførlig som den i deris allerunderdanigste Supplique er anført, saa kand ieg dog med høyeste Eed og god Samvittighed allerydmygst forestille, at deris udsele tilstand og den mangel de lider for det Kiære Brød, er saa stor, at den fast umueligt, kand saaledes beskrives, som den i sig selv virkelig er; hvilket ieg noksom tilstreckelig erfarede, da ieg nestleden Sommer var der oppe ved de passerede Aftags forretninger; thi da forefandt ieg større Elendighed blandt dem, end ieg tilforn kunde forestillet mig, i det deres meste føde, i mangel af Korn, var Bark af Træerne, og Telle Rødder, som de af Marcken opgravede, foruden dette, har samme deres Nød saaledes udmatted dem, at foruden, en stor deel af de jordbrugende, indesidde med de Kongelige skatter for afvigte Aaringer, og ey er mægtig samme at betale, er for nestleden Aar 1742 icke ringeste betaling paa de Kongelige Skatter skeed; og er ej heller vendteligt, at derfor enten med Execution eller Udpantning hos den største deel findes Effecter eller Værdie, saa ieg derfor saavel som i betragtning af forbemelte deris stoere Nød, vil have den hos Velbaarne Herre, til det beste allerydmygst indstillet, saaledes, at de ved høygunstige Herres Høystformaaende Recommendation og Attestation, kunde effter Ansøgningen allernaadigst blive forundt nogle Aars Skatte frihed, saavel for afvigte Aar 1742, som for indeværende og paafølgende Aaringer, i saa lang tid, som deris Mayestet det Naadigst maatte for

[blad 16]

got befinde. Jeg paa deris Veigne jndlade mig herudj til Velbaarne Herres sædvanlige godhed, i stadig Haab, at ligesom deres andragende er rigtig, og af Gud visselig vil blive belønnet, hvad Hielp dem derudj vederfares, de og derudi fornemmer deris Velbaarenheds godhed, og omsorg for deris Nødlidenhed. Forblivende pp:

A. C. Harberg

Copiens Rigtighed Testerer J. Lym

[blad 17]

6 Rentekammerets påteikning i saka, utdat.

N° 35 pag. 141. Stifftamtmanden tilmeldes, at hand for Almuen ville lade bekiendtgjøre, at Hands *Majestet* allernaadigst haver forundt Dennem Dilation med deris Skatters betaling, indtil De komme udj bedre Tilstand, og at De indtil viidere for Execution maa være befriede.

7 Brev frå Rentekammeret til stiftsamtmann Møinichen, 7.9.1743

[Side 355-356 i kopiboka, under 1743, 7. september]

379. til Stifftamtmand Møinichen

Høiædle og Velbaarne Høitærede Hr: Stifftbefalingsmand!

Etatz Raad Lyme som constitueret Stifftamtmand, har udj Skrivelsen under 26 Februarij h: a, til os indsendt een Memorial fra Almuen udi Indre Sogns Fogderi og Jøstedahls Skibreede i Bergens Stift, hvorved de, i henseende til dend Misvext som for dennem skal være indfalden, af deres brugende Jorder Ansøger om nogle Aars Skatte frihed, men da hands *Konglelige* Majestet haver forundt Almuen Dilation med deris Skatters betaling, indtil de komme udj bedre Tilstand, og ellers dennem med korn til deres livs ophold og Sæd for dette Aar forstragt, Saa have vi herved skullet Anmode, at høytærede Hr: Stifftbefalingsmand Almuen samme vildet bekiendtgjøre, og tilligge foranstalte, det de indtil videre og saalenge deres Vilkaar ey tillader dem, Skatten af deres brugende Gaarder at kunde af betale, som dog forinden de noget til deres Jordrotter af Landskyld og anden Rettighed aflegger først bør fornøyes, for Exsecution vorder befriede, hvorimod dem ingen Skatte Frieled kand tilstaaes.

Vi forbliver

Høitærede Hr. Stifftbefalingsmands Tienestberedvilligste Tienere¹

Wilhelm August von der Osten Adtzleu
Basb:(?) Lund Bærens Leth Dreyer Paulj Barchmann
Heltzen

Claus Olrog

¹ Ikkje alle underskrivarar er identifiserte.